

På spaning efter en bättre värld

HERRE, vad är en människa, att du vill veta av henne, en människoson, att du tänker på honom? (Ps 144:3)
Ja, det kan man undra ibland. Vad är en människa? Kanske en alldeles för stor fråga denna natt. Men om vi frågar: Hur visar sig människan? Hur visar jag mig? Vad skulle jag då svara?

Förmodligen vore svaret inte entydigt. Om vi tänker på nyhetsflödet skulle vi knappast ge ett positivt besked. Där lyser en ohämmad människa fram som enbart har maktintressen i åtanke och försöker förverkliga denna makt, kosta vad det kosta vill. Aleppo – det är inbegreppet av den hänsynslöse, ja den fula människa som ödelägger en storstad, dödar med vapen och svält. Namnet också på dem som tror sig inte kunna göra någonting, som bara tittar på eller vänder bort blicken. Aleppo – det är inbegreppet av den pinade människa som bara kan välja mellan att härda ut eller att ge upp, namnet på människan som mals sönder mellan makternas kvarnstenar, bräcklig, utsatt och vanmäktig.

Visst är människan inte bara det. Gud ske lov. Hon kan vara generös och kärleksfull som det par som har sagt ja till ett barn. Hon visar sig kreativ för att lösa miljöproblem. Eller också uppfyller människan ”bara” sin plikt vid en sjukbädd. Smittar andra med sin glädje över det vackra.

Finns en gemensam nämnare mellan dessa båda ansikten? Ja, skulle jag försiktigt vilja säga. Är det kanske en oro som ligger på botten av allt människan gör? En oro som är driven av att saker och ting inte ska eller inte får förbli som de är?

Människan som alltid är på spaning efter det bättre, en bättre värld och en bättre människa? Ibland har man kallat de idéer som kom fram ur denna oro för utopier. En drömbild. Så här borde det vara – och då vore allting bra.

Men idag hör man få tala om utopier. Vi verkar snarare tillnyktrade efter att ha druckit för mycket ur utopiernas bågare. I stället för att tala om drömbilder och visioner har vi inrättat oss i det man kallar det postfaktiska. Man bara konstaterar vad som har hänt eller det som sägs ha hänt. Ty sant behöver det inte längre vara. Men vem vågar sig på utopier?

Drömmarnas potential verkar ha utvandrat till teknikens område, till Silicon Valley och biotekniska laboratorier i hela världen. Idogt arbetar man där på att övervinna den bristfälliga gamla människan. Och det kallas ibland för utopi. Som kunde man hitta tekniska lösningar på alla problem.

Nutidens återhållsamhet när det gäller utopierna har ju en poäng. Visserligen kan de vara drömmar men alltför ofta har de förvandlats till mardrömmar. Så snart människor försökte ”verkställa” dem. 1900-talets blodspår i utopiernas namn är långt och djupt. Som om det inte hade varit nog fortsätter människorna än idag ivrigt att bygga upp utopiska riken vilkas blodtörst inte kan släckas. Ja, utopierna har förlorat sin oskuld.

Det kanske är bra eftersom en utopi är – ordagrant översatt – en icke-plats, ett ingenstans. Den finns helt enkelt inte och kommer aldrig att finnas. Hur vore det om vi i natt släppte de självupptagna frågorna ”Vad är människan” eller ”Hur visar sig människan”? Om vi istället frågade ”Vad är Gud” eller ”Hur visar sig Gud”?

Det vi i natt kan göra för att besvara denna fråga, är att titta på krubban. Ja, på det viset har Gud visat sig: som ett vanmäktigt och obekymrat barn som är beroende av andras omsorg och välvilja, ett barn som vädjar till våra bästa krafter. Vi kan också titta på korset: ”Ecce homo – Se människan!” Den människa som säger: ”Ge mig alla dina skulder! Du är fri.”

Kristus – Guds Son i krubban och på korset är inte någon utopi. ”I dag har en Frälsare blivit född åt er i Davids stad.” I dag, inte i morgon, inte en fjärran drömbild utan verklighet, kött. Ett hopp som har en plats mitt i vår värld. Vi behöver inte bli drömmare utan får tillbe honom med nykter tillförsikt. Vad är människan? Om vi ser på Honom får vi också ett svar. Ja, sådan ska hon vara.

Dominik Terstriep s.j.

Inledning till mässan

Redan på Jesu tid var freden ett verkligt under, inte normaltillståndet utan något sårbart och hotat. Därför tillber herdarna och de vise männen ödmjukt denne fridsfurste. ”Frid på jorden” är en himmelsk gåva. Men människorna måste först lära sig att uppskatta dess värde.